

Sygn. akt: I C 1042/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2015 roku

Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Małgorzata Hajduczenia
Protokolant:	Magdalena Kalata

po rozpoznaniu w dniu 23 marca 2015 roku w Bielsku Podlaskim

na rozprawie

sprawy z powództwa W. Ż.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w L.

o zapłatę

I.Oddala powództwo.

II.Zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1217 zł (jeden tysiąc dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

III.Nakazuje zwrócić powodowi ze Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w B.) kwotę 561,89 zł(pięćset sześćdziesiąt jeden złotych osiemdziesiąt dziewięć groszy) tytułem nadpłaconych wydatków w sprawie.

Sygn. akt I C 1042/14

UZASADNIENIE

Powód W. Ż., po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa domagał się zasądzenia od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w L. kwoty 8000 złotych z ustawowymi odsetkami liczonymi od daty wytoczenia powództwa do dnia zapłaty oraz wnosił o zasądzenie na swoją rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając żądanie pozwu podnosił, że wraz z żoną B. Ż. (1) jest współwłaścicielem zabudowanej nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 0,2487 ha położonej w S. posiadającej założoną księgę wieczystą Kw Nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim X Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w S.. Wskazywał, że na przedmiotowej działce usytuowany jest słup rozkracznym żelbetonowy stanowiący element linii SN Pierścień Miejski S.- Szpital i przebiega linia energetyczna, zaś powód na w/w działce prowadzi działalność gospodarczą w zakresie handlu i bazy transportowej. Argumentował, że zwracał się do pozwanego o usunięcie urządzeń energetycznych, zmianę usytuowania słupa z działki powoda z uwagi na konieczność rozbudowy nieruchomości, ograniczone możliwości manewrowe na nieruchomości i uciążliwość, na co pozwany nie zareagował. W konkluzji podał, że kwota dochodzona pozwem stanowi wynagrodzenie z tytułu bezumownego korzystania z części działki (...).

Pozwany (...) S.A. z siedzibą w L. wnosił o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Podnosił, że korzysta z nieruchomości nr (...) w S. w zakresie przysługującego mu prawa służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, które zostało nabyte w drodze zasiedzenia przez Zakład (...) S.A. z dniem 2 września 2001 rok, a następnie przekazane w ramach sukcesji uniwersalnej pozwanemu. Według pozwanego Zakład (...) S.A. spełnił wszystkie przesłanki skutkujące zasiedzeniem przedmiotowego prawa z mocy ustawy. W/w urządzenia zostały wybudowane 2 września 1981 roku zgodnie z przepisami ówczynie obowiązującymi, m.in. ustawą o elektryfikacji wsi i osiedli i prawem budowlanym w ramach kapitalnego remontu urządzeń elektroenergetycznych realizowanego na podstawie projektu z 22 grudnia 1978 roku. Pozwany podkreślał, że od momentu posadowienia linii energetycznych na działce (...) pracownicy przedsiębiorstwa energetycznego, zarówno pozwanej, jak też jej poprzedników prawnych bez żadnych przeszkód dokonywali konserwacji linii, przeprowadzali przeglądy i naprawy wchodząc bez żadnych przeszkód na działki, przez które przebiegały linie energetyczne wraz ze słupami. O korzystaniu z przedmiotowych urządzeń przez pozwanego i jej poprzedników prawnych świadczy także okoliczność stałego przesyłania za pomocą tych urządzeń energii elektrycznej do odbiorców. Pozwany argumentował ponadto, że właściciele nie sprzeciwiali się użytkowaniu linii energetycznych w niezbędnym zakresie z gruntu, na którym owe urządzenia znajdowały, a długotrwałe tolerowanie przez właściciela takich działań usprawiedliwia usankcjonowanie ukształtowanego i stabilnego stanu prawnego przez obciążenie nieruchomości służebnością gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu. Pozwany, powołując się na orzecznictwo judykatury i domniemanie dobrej wiary wynikające z art. 7 kc wywiódł, że Zakład (...) S.A. zasiedział przedmiotową służebność w dobrej wierze. W ocenie pozwanego o tym, że Zakład (...) był państwową osobą prawną świadczy utworzenie w/w Zakładu na podstawie obowiązującej ówczynie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych przez Skarb Państwa oraz treść aktu przekształcenia z dnia 12 lipca 1993 roku. Przekazanie przez poprzedników prawnych tj. Skarb Państwa, Zakład (...), Zakład (...) S.A. i (...) Sp. z o.o. dla pozwanej własności w/w urządzeń wraz z prawami związanymi z tymi urządzeniami następowało na zasadzie przekształceń dokonywanych na podstawie ówczynie obowiązujących przepisów w ramach sukcesji, w tym na mocy Zarządzenia nr 184/O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 roku, art. 8 ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw, umowy aportowej. Następnie, (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 11 września 2008 roku zmieniło firmę na (...) Sp. z o.o., zaś ostatecznie na podstawie art. 492§1 pkt 1 k.s.h., w wyniku połączenia przez przejęcie spółki (...) Sp. z o.o. przeszło na (...) S.A. własność urządzeń wraz z prawami związanymi z tymi urządzeniami. Zgodnie zaś z dyspozycją art. 494 k.s.h. (...) S.A. z siedzibą w L. z dniem połączenia wstąpiła z mocy ustawy we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej - (...) Sp. z o.o. w ramach sukcesji uniwersalnej. Pozwany podniósł także, że przeniesienie własności urządzeń wraz z prawami związanymi z tymi urządzeniami przez Skarb Państwa na rzecz Zakładu (...), w związku z uchyceniem w 1989 roku zasady jednolitości funduszu własności ogólnonarodowej potwierdziła uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 18 czerwca 1991 roku, III CZP 38/91. Pozwany powołując się ponownie na orzecznictwo, podkreślił, iż Zakład (...) S.A. może doliczyć okres posiadania wykonywany przez ZE B. Przedsiębiorstwo Państwowe po 1991 roku do 12 lipca 1993 roku na mocy art. 8 ustaw o prywatyzacji przedsiębiorstw. O przeniesieniu przez poprzedników prawnych pozwanego na kolejnych następców własności urządzeń energetycznych oraz posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu świadczy okoliczność, że pozwany dysponuje dokumentami dotyczącymi urządzeń energetycznych. Pozwany, z ostrożności procesowej podnosił, że do zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości przez pozwanego doszło również w zły okres z upływem 30-letniego okresu, w dniu 2 września 2011 roku. Wskazywał, że bez umieszczenia urządzeń na nieruchomości powoda nie byłoby możliwe dystrybuowanie energii ze stacji (...) S. do odbiorców znajdujących się na obszarze działania linii SN 15 kV S.- Szpital (Pierścień Miejski). W konkluzji pozwany, wskazując na stanowisko judykatury podkreślił, że w przypadku zasiedzenia służebności, tak jak to ma miejsce w realiach sprawy, osobom przeciwko którym nastąpiło zasiedzenie nie przysługują żadne roszczenia, w tym o zapłatę za bezumowne korzystanie i o zapłatę odszkodowania. Ponadto, skoro pozwany wszedł w posiadanie służebności w zakresie napowietrznej linii SN 15 kV S.- Szpital (Pierścień Miejski) w dobrej wierze to tym samym, nawet przy nieuznaniu zarzutu zasiedzenia nie jest on zobowiązany zgodnie z treścią art. 224§1 kc do wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Pozwany kwestionował także wysokość żądanego wynagrodzenia i zakres bezumownego korzystania z nieruchomości powoda.

Powód W. Ż. na rozprawie w dniu 10 września 2014 roku sprecyzował, że linia napowietrzna biegnąca przez jego nieruchomość ogranicza korzystanie z 1/3 części działki. Przyznał, że pozwany zasiedział służebność w złej wierze.

Sąd Rejonowy ustalił i zważył, co następuje:

Bezsporne w sprawie jest, że powód W. Ż. oraz B. Ż. (1) są właścicielami na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) o powierzchni 2425 m⁽²⁾, położonej przy ul. (...) w S. posiadającej założoną księgę wieczystą Kw nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w B. X Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w S., której własność nabyli na podstawie zawartej w formie aktu notarialnego umowy przeniesienia własności z dnia 1 lipca 1989 roku (...). Pierwotny tytuł własności do przedmiotowej nieruchomości stanowił akt własności ziemi z dnia 9 grudnia 1972 roku nr (...) (...) wydany przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w S. na rzecz J. L. (k. 118-123v- akta i dokumenty Kw nr (...)).

Poza sporem pozostaje także, że w/w nieruchomość, na której powód prowadzi działalność gospodarczą zabudowana jest 3 budynkami, w tym dwoma magazynami i jednym sklepem.

Nie było kwestionowane również, że na działce (...) posadowiony jest słup rozkracny żelbetonowy oraz przebiega linia średniego napięcia, stanowiące element linii SN Pierścień Miejski S.-Szpital.

Napowietrzna linia SN 15 kV ze słupem, przebiegająca nad działką powoda i jego żony została wybudowana 2 września 1981 roku w ramach kapitalnego remontu urządzeń elektroenergetycznych na postawie projektu z dnia 22 grudnia 1978 roku. Sporządzenie projektu poprzedzone było decyzją z dnia 16 listopada 1978 roku wydaną przez Urząd Wojewódzki w B. na wniosek Zakładu (...) w B. w sprawie remontu kapitalnego linii napowietrznych pierścienia miejskiego 15 kV zgodnie z miejscowym planem ogólnym zagospodarowania przestrzennego zatwierdzonym dnia 12 kwietnia 1976 roku przez uchwałę nr II /18 Rady Narodowej N i G (k. 24-25) oraz decyzją z dnia 16 czerwca 1978 roku Nr AS.6-II/12/78 w sprawie zatwierdzenia planu realizacyjnego wyjść linii elektrycznych 15 kV ze stacji (rozdzielni 110/15kV) w S. w oparciu o miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego. (k. 26-31).

Urządzenia elektroenergetyczne posadowione między innymi na działce należącej do W. Ż. należały do poprzednika prawnego pozwanego - Zakładu (...) z siedzibą w B., które to przedsiębiorstwo państwowe zostało przekształcone w spółkę akcyjną (k.41-68). Następnie, w/w urządzenia zostały na mocy Zarządzenia nr (...) /O./93 Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 roku przekazane na rzecz następcy prawnego - Zakładu (...) S.A. z siedzibą w B. (k.39-40). Przedmiotowa spółka wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki swego poprzednika prawnego. Zakład (...) S.A. z siedzibą w B. jako przedsiębiorstwo zostało przeniesione na mocy umowy aportowej ma rzecz Zakładu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.. Zakład (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. zmieniła nazwę na (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w B. a następnie w wyniku połączenia przez przejście wszelkie prawa i obowiązki w tym własność urządzeń elektroenergetycznych przeszły na rzecz (...) S.A. z siedzibą w L. (k.69-80, k. 18-21v).

W realiach niniejszej sprawy spór pomiędzy stronami dotyczył zarówno możliwości domagania się przez powoda żądania zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości, jak również zakresu bezumownego korzystania z działki (...), a co za tym idzie także wysokości należnego powodowi wynagrodzenia z tego tytułu.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna w L. wnosząc o oddalenie powództwa podnosił, że jego poprzednik prawny nabył przez zasiedzenie służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu, polegającą na posadowieniu stanowiska słupowego wraz z odcinkiem linii napowietrznej SN 15 kV w dobrej wierze bądź też że on nabył przez zasiedzenie przedmiotową służebność gruntową w złej wierze. Ponadto podnosił, że od chwili oddania do użytku przedmiotowej linii była ona przez Zakład (...) nieprzerwanie eksploatowana. Pracownicy przedsiębiorstwa energetycznego bez żadnych przeszkód dokonywali konserwacji przedmiotowych urządzeń, modernizacji, remontów. Właściciele nie sprzeciwiali się użytkowaniu urządzeń energetycznych. Zdaniem pozwanego długotrwałe tolerowanie przez właścicieli takich działań usprawiedliwia usankcjonowanie ukształtowanego i stabilnego stanu prawnego przez obciążenie

nieruchomości służebnością przesyłu. (...) Spółki Akcyjnej w L., jej poprzednicy prawni korzystali z urządzeń znajdujących się na nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) od 2 września 1981 roku w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej – służebności przesyłu. W związku z powyższym podnosił, że bieg terminu zasiedzenia służebności przesyłu rozpoczął się z dniem przebudowy urządzeń do eksploatacji, czyli z 2 września 1981 roku kiedy Zakład (...) jako Skarb Państwa rozpoczął zasiadywać służebność o treści odpowiadającej służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na nieruchomości powoda i jego żony doszło z dniem 2 września 2001 roku bądź przy przyjęciu złej wiary z dniem 2 września 2011 roku.

W sprawie było też bezsporne, że opisana powyżej sieć energetyczna nie została wybudowana na podstawie decyzji administracyjnej wydanej w trybie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz.U. z 1974 r., Nr 10, poz. 64 ze zm.). Podkreślić należy, że przepis ten w ustępie 1 przewidywał, że przedsiębiorstwa państwowe mogły za zezwoleniem naczelnika gminy - a w miastach prezydenta lub naczelnika miasta (dzielnic) - zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach, zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową, ciągi drenażowe, przewody służące m.in. do przesyłania elektryczności oraz urządzenia techniczne łączności i sygnalizacji, a także inne podziemne lub nadziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów i urządzeń. Stanowił również w ustępie 2, że osobom upoważnionym przez właściwy organ, instytucję lub przedsiębiorstwo państwowe przysługuje prawo dostępu do tych przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją. Przepis ten we wskazanych w nim okolicznościach dawał zatem podstawę do ograniczenia własności nieruchomości, mieszczącego się w granicach szeroko rozumianego pojęcia wywłaszczenia. Skutkiem ostatecznej decyzji administracyjnej wydanej na podstawie tego przepisu było zaś ustanowienie trwałego obowiązku znoszenia przez właściciela stanu ukształtowanego przebiegiem zainstalowanego urządzenia przesyłowego. W orzecznictwie i literaturze wyrażany jest pogląd, że ograniczenie własności nieruchomości ustanowione na podstawie art. 35 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy to szczególnego rodzaju służebność gruntowa, nazywana służebnością publiczną lub służebnością przesyłową, która po wydaniu takiej decyzji administracyjnej powstawała z mocy prawa. Zaznaczyć należy jednak, że opisane powyżej skutki mogły powstać wyłącznie w sytuacji uzyskania przez decyzję administracyjną cech decyzji ostatecznej. Dopiero bowiem ostateczna decyzja powodowała niemożność ponownego orzekania w tej samej sprawie i tym samym stabilizowała wynikające z niej skutki prawne.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy i analizując zgromadzony materiał dowodowy stwierdzić należy, że decyzja administracyjna z dnia 16 czerwca 1978 roku dotycząca linii napowietrznej SN 15 kV nie stanowiła decyzji wydanej w trybie ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz.U. z 1974 r., Nr 10, poz. 64 ze zm.) (k-62). Jest to decyzja wydana na podstawie przepisów ustawy z dnia 24.10.1974 roku – Prawo budowlane i miała ona na celu ustalenie miejsca i warunków realizacji inwestycji w postaci budowy urządzeń elektroenergetycznych i udzielenie pozwolenia na budowę. W ocenie Sądu powyższa decyzja mimo, że poprzedzona procesem budowlanym nie przesądza, że doszło do skutecznego ustanowienia tzw. służebności przesyłowej. Zdaniem Sądu, aby przyjąć taką tezę konieczne jest ograniczenie własności nieruchomości ustanowione na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz.U. z 1974 r., Nr 10, poz. 64 ze zm.). Jest to szczególnego rodzaju służebność gruntowa, nazywana służebnością publiczną lub służebnością przesyłową, która po wydaniu takiej decyzji administracyjnej powstawała z mocy prawa. Zaznaczyć należy jednak, że opisane powyżej skutki mogły powstać wyłącznie w sytuacji uzyskania przez decyzję administracyjną cech decyzji ostatecznej. Dopiero bowiem ostateczna decyzja powodowała niemożność ponownego orzekania w tej samej sprawie i tym samym stabilizowała wynikające z niej skutki prawne. W sprawie było bezsporne, że taka decyzja nie została wydana.

Powyższe powoduje konieczność analizy materiału dowodowego pod kątem zaistnienia przesłanek zasiedzenia służebności. Służebność przesyłu uregulowana została w kodeksie cywilnym w art. 305¹-305² kc. Polega ona na korzystaniu przez przedsiębiorcę przesyłowego w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem urządzeń na niej wzniesionych (art. 305¹ kc). Urządzenia te muszą być wynikiem świadomego i pozytywnego działania ludzkiego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 1969 roku, II CR 516/68, OSNCP 1969,

nr 12, poz. 220; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2000 roku, I CKN 273/00, LEX numer 51335) i nie mogą to być urządzenia wykonane przez właściciela nieruchomości obciążonej, ale nie jest też konieczne, aby wykonał je korzystający z tego urządzenia właściciel nieruchomości władnącej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2002 roku, V CKN 972/00, OSP 2003, z. 7-8, poz. 100). Także ustawa nigdzie nie wprowadza wymogu wykonania urządzenia przez posiadacza służebności (por. E. Gniewek (w:) System Prawa Prywatnego, t. 4, 2007, s. 452; B. Ziemianin, K. A. Dadańska, Prawo rzeczowe, op.cit., s. 149). Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 7 października 2008 roku (III CZP 89/08, LEX numer 458125) jednoznacznie wskazał, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305² kc) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa. Z art. 292 kc wynika, że do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych i o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie.

W niniejszej sprawie wskazana przesłanka posiadania w określony sposób służebności została bez wątpienia spełniona, o czym świadczą dowody zebrane w sprawie tj. zeznania świadka J. M. (k-105v), pracownika pozwanego, który zeznał, że odcinek pierścienia miejskiego 15kV relacji S.-Szpital jest cały czas wykorzystywany. Powód wprawdzie wskazywał, że zwracał się do Zakładu (...) o wytyczenie innego przebiegu linii, jednakże tego nie wykazał i sprecyzował kiedy to miało miejsce. Wobec powyższego uznać należy, że powód i jego żona, jak również poprzednia właścicielka nieruchomości J. L. nie sprzeciwiali się, ani nie oponowali użytkowaniu słupa i linii energetycznej, a także korzystaniu w niezbędnym zakresie z nieruchomości (...), na której posadowione są owe urządzenia przesyłowe.

Korzystanie to spełnia przesłanki z art. 352 kc i oznacza tym samym, iż (...) Spółka Akcyjna w L. Oddział B., a także jej poprzednicy prawni posiadali służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu.

Nie budzi także wątpiwości w sprawie trwałość i widoczność urządzeń znajdujących się na działce (...). Powyższe wynika jednoznacznie z dokumentów dotyczących budowy linii, jak i opinii biegłego S. W. (k-160-161). Nadto w sprawie bezsporne jest, że pozwany jest właścicielem urządzeń przesyłowych posadowionych na działce powoda W. Ź. i jego żony B. Ź. (1). Poprzednicy prawni pozwanego tj. Zakład (...), Zakład (...) S.A. oraz (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w B. przekazali pozwanemu własność urządzeń na zasadzie przekształceń dokonywanych na podstawie wówczas obowiązujących przepisów w ramach sukcesji uniwersalnej.

Ostatnią przesłanką konieczną do stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy jest upływ wskazanego w ustawie czasu. Bieg zasiedzenia rozpoczyna się od dnia przystąpienia przez samoistnego posiadacza służebności do jej wykonywania, to oznacza do korzystania z urządzenia, o którym mowa w zdaniu pierwszym art. 292 kc w zakresie odpowiadającym treści służebności (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 września 1962 roku, III CZP 12/67). Nadmienić należy, iż art. 172 kc łączy wymagany do zasiedzenia upływ czasu z kwalifikacją posiadania według kryterium dobrej lub złej wiary posiadacza w chwili uzyskania przez niego posiadania. W zależności od tego, czy samoistny posiadacz uzyskał posiadanie w dobrej, czy złej wierze, ustawa przewiduje upływ odpowiedniego okresu czasu wskazanego przez obowiązujące przepisy prawa. W aspekcie niniejszej sprawy raz jeszcze należy zwrócić uwagę na art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości. Decyzja wydana w trybie art. 35 cytowanej ustawy to szczególny przypadek wywłaszczenia, co wynika z treści art. 4 tej ustawy i tym samym odnosi skutek wobec danej rzeczy, a nie wobec podmiotu, na rzecz którego została wydana. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że decyzja wydana w oparciu o art. 35 ustawy wywłaszczeniowej dotyczy każdorazowego przedsiębiorcy przesyłowego wstępującego w miejsce pierwotnego adresata decyzji, a obowiązki należące do istoty tego ograniczenia ciążyą na każdorazowym właścicielu nieruchomości (zob. uzasadnienie uchwały SN z dnia 20.01.2010 r., III CZP 116/09, LEX nr 537076; uzasadnienie wyroku SN z dnia 21.02.2009 r., II CSK 394/08, LEX nr 491553). Dalszą konsekwencją omawianego uregulowania jest zaś wyłączenie możliwości przypisania podmiotowi realizującemu zamierzenie inwestycyjne bezprawności działania, gdyż decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. ustawy jest tytułem prawnym dla przedsiębiorstwa przesyłowego do stałego korzystania z nieruchomości wskazanej w decyzji, poprzez umożliwienie mu wstępu na cudzą nieruchomość w celu założenia a potem eksploatacji i konserwacji urządzeń służących do przesyłu m.in. energii (zob. uzasadnienie wyroku SN z dnia 20.03.2002 r., V CKN 1863/00, LEX nr 530591 i powołana wyżej uchwała SN III CZP 116/09). Skoro urządzenia nie zostały wzniesione

zgodnie z art. 35 ustawy, a następnie przeniesione na rzecz poprzednika prawnego pozwanego, to należy przyjąć, że poprzednik prawny znajdował się wówczas w złej wierze. W ocenie Sądu, tylko wydanie decyzji w tym trybie pozwala na przyjęcie dobrej wiary przedsiębiorstwa. Wprawdzie w orzecznictwie pojawiły się głosy, że przedsiębiorstwa przesyłowe mogą powoływać się na inne podstawy ustawowe, dające prawo do zajęcia nieruchomości, zgłasza na cele publiczne, jednakże Sąd w tym składzie ich nie podziela. Przede wszystkim z uwagi na fakt, że decyzja z dnia 16 czerwca 1978 zatwierdzająca plan realizacyjny dowodzi zakończenia procesu budowlanego, a nie skutkuje zmianą w zakresie praw własności, a takie tylko skutki pociąga za sobą decyzja wydana w trybie 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Ponadto w ocenie Sądu nie może być mowy o korzystaniu w dobrej wierze z nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, gdy pozwany będący profesjonalnym przedsiębiorcą nie dysponuje zgodą właściciela nieruchomości, w jakiegokolwiek postaci, ale także nie posiada zgody poprzednika prawnego właściciela nieruchomości, czyli J. L., który był właścicielem nieruchomości w dacie wybudowania linii.

W niniejszej sprawie momentem, od którego można liczyć upływ okresu koniecznego do zasiedzenia jest wybudowanie urządzeń. W sprawie jest to data 2 września 1981 roku (zestawienie montażowe- k.38). Było to w ocenie Sądu pierwsze formalnie zmanifestowane posiadanie służebności. Zgodnie z treścią art. 172 § 1 kc w pierwotnym brzmieniu termin zasiedzenia dla posiadaczy w złej wierze wynosił lat dwadzieścia. W związku zaś ze zmianą treści przepisów art. 9 i 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - kodeks cywilny upływ terminu zasiedzenia nieruchomości wynosił lat trzydzieści. Mając zatem powyższe na uwadze stwierdzić należy, że termin zasiedzenia służebności przesyłu na działce (...) w zakresie stanowiska słupowego i linii średniego napięcia wobec braku jego przerwania upłynął z dniem 2 września 2011 roku.

W ocenie Sądu ustalenie, że doszło do zasiedzenia przez pozwanego służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z nieruchomości powoda i jego żony w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu miało istotny wpływ na zasadność żądania o wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z przedmiotowej nieruchomości.

Zgodnie z treścią art. 224 § 1 kc samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie jest odpowiedzialny ani za jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę. Nabywa własność pożytków naturalnych, które zostały od rzeczy odłączone w czasie jego posiadania, oraz zachowuje pobrane pożytki cywilne, jeżeli stały się w tym czasie wymagalne.

W myśl natomiast art. 225 kc obowiązki samoistnego posiadacza w złej wierze względem właściciela są takie same jak obowiązki samoistnego posiadacza w dobrej wierze od chwili, w której ten dowiedział się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy. Jednakże samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest nadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał, oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie i utratę rzeczy, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego.

Prawo nabyte przez zasiedzenie jest prawem nowym, które powstaje na skutek zdarzeń istniejących wyłącznie po stronie posiadacza. Między prawem nabytym, a prawem utraconym nie ma zależności. Z chwilą utraty własności w wyniku zasiedzenia poprzedniemu właścicielowi nie przysługują względem posiadacza, który stał się właścicielem, roszczenia określone w art. 224 i 225 k.c. Takie ukształtowanie stosunków pomiędzy poprzednim właścicielem, a nabywcą własności w drodze zasiedzenia wynika z pierwotnego charakteru nabycia, jakim jest zasiedzenie. Zasiedzenie wywołuje skutki w zakresie prawa własności lub innego prawa rzeczowego (por. Edward Janeczko - Zasiedzenie ; Zielona Góra 2002, s.11,197 i dalsze czy Stanisław Rudnicki -Nabycie przez zasiedzenie LexisNexis Warszawa 2007 r.,s.118). Problematyka wygaszenia roszczeń uzupełniających właściciela nieruchomości opartych na przepisach art. 224,225 i 352 k.c. w ostatnim okresie była wielokrotnie przedmiotem oceny Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. I tak w postanowieniu z dnia 15 kwietnia 2011 r. (III CZP 7/11 , LEX nr 897712) Sąd Najwyższy rozstrzygał czy osobie, która utraciła własność rzeczy wskutek jej zasiedzenia przez posiadacza, przysługuje wobec posiadacza roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego w okresie poprzedzającym dzień zasiedzenia, na co udzielił odpowiedzi negatywnej ,zajmując się jednocześnie oceną zasadności takich roszczeń właściciela za okres sprzed zasiedzenia. Oceniając je zauważył , że zasadniczo funkcja zasiedzenia sprzeciwia się

przyznaniu byłemu właścicielowi wobec posiadacza, który stał się właścicielem, także - jak trafnie podnosi się w piśmiennictwie - wszelkich innych roszczeń, u których podstaw leży prawo własności, do takich zaś należałyby roszczenia uzupełniające za okres poprzedzający datę zasiedzenia, w tym roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy. Ład, porządek prawny, stabilizacja stosunków w zakresie odnoszącym się do własności rzeczy, czyli wszystko to, do czego zapewnienia zmierza zasiedzenie, ulegałoby ponownie zakłóceniu przez spory dotyczące, związanego z roszczeniem windykacyjnym i tym samym uzależnionego przede wszystkim od kwestii własnościowych, roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy w okresie poprzedzającym datę zasiedzenia. Przyznanie byłemu właścicielowi takiego roszczenia wobec posiadacza, który stał się właścicielem, byłoby więc nie do pogodzenia z celem zasiedzenia. Sąd Najwyższy podkreślił to, iż okoliczność, że nabycie własności rzeczy przez posiadacza kosztem właściciela jest w razie ziszczenia się przesłanek zasiedzenia usprawiedliwione ochroną porządku publicznego, pozwala uznać przepisy o zasiedzeniu, mimo iż nie przewidują one dla właściciela rekompensaty utraconej własności, za zgodne z art. 31 ust. 3 Konstytucji, stanowiącym, iż ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. W wyroku z dnia 12 stycznia 2012 r. (II CSK 258/11 , LEX nr 1125088) Sąd Najwyższy rozstrzygając zasadniczo jedynie to czy osobie, której nieruchomości została obciążona służebnością przesyłu wskutek jej zasiedzenia przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za „służebność „ za okres od chwili zasiedzenia" (art. 292 w powiązaniu z art. 172 k.c.) zajął się oceną zasadności takich roszczeń również za okres sprzed daty zasiedzenia. Omawiając funkcje zasiedzenia całkowicie zgodził się z poglądem zaprezentowanym w postanowieniu z dnia 15.04.2011 r. Stwierdził, że brak racji uzasadniających przyznanie byłemu właścicielowi przeciwko posiadaczowi, który stał się w wyniku zasiedzenia właścicielem, jakiegokolwiek roszczenia o zwrot wartości rzeczy. Potwierdził, że ład, porządek prawny, stabilizacja stosunków w zakresie odnoszącym się do własności rzeczy, czyli wszystko to, do czego zapewnienia zmierza zasiedzenie, ulegałoby ponownie zakłóceniu przez spory dotyczące, związanego z roszczeniem windykacyjnym i tym samym uzależnionego przede wszystkim od kwestii własnościowych, roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy w okresie poprzedzającym datę zasiedzenia. Przyznanie byłemu właścicielowi takiego roszczenia wobec posiadacza, który stał się właścicielem, byłoby więc nie do pogodzenia z celem zasiedzenia. W wyroku z dnia 10.07.2013 r.(V CSK 320/12 ,Lex nr 1391372) Sąd Najwyższy przyjął podobnie, że upływ terminu zasiedzenia wyłącza możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości także w okresie jego biegu. W uzasadnieniu stwierdził, że stanowisko powyższe wywiedzione zostało z oceny, że przypadki, w których roszczenie windykacyjne staje się bezzasadne ze względu na nabycie przez posiadacza z mocy ustawy, w tym przez zasiedzenie, prawa rzeczowego nie są objęte zakresem zastosowania przepisów o roszczeniach uzupełniających. Funkcja zasiedzenia sprzeciwia się bowiem przyznaniu byłemu właścicielowi wobec posiadacza, który stał się właścicielem (uprawnionym z innego prawa rzeczowego) wszelkich innych roszczeń, u których podstaw leży prawo własności, w tym roszczeń o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości za okres poprzedzający datę zasiedzenia. Uznał jednocześnie Sąd, że pogląd powyższy znajduje zastosowanie również do roszczeń uzupełniających kierowanych przeciwko przedsiębiorstwu przesyłowemu, którego pozycja prawna - na skutek nabycia służebności przesyłu lub służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu przez zasiedzenie - odpowiada pozycji nieruchomości władnącej. Sprawy, których przedmiotem sporu było roszczenie o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego za okres poprzedzający datę zasiedzenia były poddane ocenie Sądu Najwyższego w ostatnim okresie, poza omówionymi powyżej sprawami, wielokrotnie, m.in. w wyroku z dnia 19 września 2013 r.(I CSK 700/12 ,LEX nr 1388637); w wyroku z dnia 12 lutego 2014 r. (IV CNP 28/13, LEX nr 1441192).W tej ostatniej sprawie Sąd Najwyższy podtrzymując swoje wcześniejsze stanowisko stwierdził, że właścicielowi nieruchomości, którego prawo własności zostało ograniczone wskutek nabycia przez zasiedzenie służebności odpowiadającej treścią przesyłu przez jej posiadacza, nie przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie ze służebności za okres po dniu zasiedzenia. W orzecnictwie sądów powszechnych taka ocena skutków zasiedzenia - własności nieruchomości, służebności gruntowej czy też służebności przelewu - skutkująca wygaszeniem roszczeń uzupełniających za okres sprzed zasiedzenia jest również utrwalona, tytułem przykładu można wskazać wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30.09.2013 r. (I ACa 425/13 ,LEX nr 1381441) czy Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18.06.2013 r. , (I ACa 252/13, Lex nr 1335607).

Podstawę prawną orzeczenia stwierdzającego zasiedzenie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu stanowi art. 172 k.c. stosowany odpowiednio poprzez odesłanie zawarte w art. 292 zd. 2 k.c. Odpowiednie stosowanie oznacza konieczność spełnienia przez posiadacza służebności przesłanek określonych w art. 172 k.c. ale z odpowiednią modyfikacją uwzględniającą specyfikę posiadania służebności i przesłanki nabycia służebności gruntowej określone w art. 292 zd. 1 k.c. Nie podlega natomiast modyfikacji cel, charakter i skutki prawne zasiedzenia. Nabycie prawa własności przez zasiedzenie następuje ex lege i jego skutkiem jest wygaśnięcie prawa dotychczasowego właściciela, a w wypadku zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu ograniczenie prawa własności właściciela w granicach objętych służebnością. W utrwalonym orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że choć nabycie służebności przez zasiedzenie następuje kosztem uprawnień właściciela nieruchomości obciążonej i stanowi ingerencję w jego prawo własności, nie oznacza to jednak pozbawienia go uprawnień wynikających z art. 140 k.c. w zakresie korzystania z nieruchomości i rozporządzania nią, a więc skutkiem zasiedzenia nie jest naruszenie istoty prawa własności. Cel i funkcja zasiedzenia polega na uporządkowaniu sytuacji prawnej przez usunięcie długotrwałej niezgodności pomiędzy stanem posiadania a stanem prawnym. Instytucja ta służy zarówno ochronie praw osób innych, niż właściciel nieruchomości jak i zapewnieniu porządku publicznego i jego bezpieczeństwu. Dlatego też Trybunał Konstytucyjny w wyroku SK 9/98 uznał art. 292 k.c. za zgodny z art. 64 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu wyroku wskazał również, że wprowadzenie przejścia prawa objętego służebnością gruntową ma miejsce w następstwie samoistnego posiadania rzeczy przez okres wymieniony w ustawie i nie jest uzależnione od otrzymania jakiegokolwiek świadczenia przez osobę, której prawo dotychczas przysługiwało, ale za takim rozwiązaniem przemawia konieczność zapewnienia porządku prawnego i stabilizacji stosunków prawnych. Takie też stanowisko prezentuje doktryna i judykatura w odniesieniu do nabycia przez zasiedzenie prawa własności nieruchomości - następuje ono bez jakiegokolwiek ekwiwalentu na rzecz dotychczasowego właściciela nieruchomości. Nie przysługują także takiemu właścicielowi wobec posiadacza, który nabył własność nieruchomości przez zasiedzenie, roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego, w okresie poprzedzającym dzień zasiedzenia.

Biorąc pod uwagę powyższe, wskazać należy, że stanowisko judykatury jest jednoznaczne i przyjmuje, że upływ terminu zasiedzenia wyłącza możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości także w okresie jego biegu. Choć posiadania prowadzące do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie jest tożsame z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własność nieruchomości, to przedmiotem zasiedzenia jest prawo na cudzej rzeczy, skutek zasiedzenia w postaci nabycia służebności gruntowej wynika z mocy samego prawa, ma charakter pierwotny i nieodpłatny. Tak więc jeżeli doszło również do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu czy też wprost służebności przesyłu - tak jak w rozpoznawanej sprawie - roszczenie uzupełniające wygasa i nie może być skutecznie dochodzone także za okres sprzed zasiedzenia. Sąd orzekający w niniejszej sprawie przyjmując takie skutki zasiedzenia jak opisane powyżej uznał więc, że powód nie mógł skutecznie domagać się zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwanego z jego nieruchomości zarówno za okres sprzed zasiedzenia służebności gruntowej, jak po okresie zasiedzenia przedmiotowej służebności. Przysługujące mu roszczenia uzupełniające bowiem wygasły.

Mając na względzie powyższe, Sąd na podstawie art. 225 kc w zw. z art. 224§1 kc w zw. z art. 172 kc i art. 292 zd. 2 k c oddalił powództwo w całości.

W kontekście powyższego zeznania świadka A. S. (k. 105). I opinia biegłego sądowego z zakresu geodezji S. W. (k. 160-161) nie miały istotnego znaczenia w sprawie.

Także dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości na okoliczność ustalenia wysokości należnego powodowi wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwaną z nieruchomości nr (...) byłby nieprzydatny w sprawie, jego przeprowadzenie w zakresie całej tezy dowodowej było niemożliwe do wykonania i zmierzało do przedłużania postępowania w sprawie. Stąd sąd na podstawie art. 240 kpc uchylił postanowienie dowodowe Sądu Rejonowego wB. z dnia 13 stycznia 2015 roku.

Na rozprawie w dniu 10 września 2014 roku, na podstawie art. 217§2 i 3 kpc Sąd oddalił wniosek pełnomocnika powoda o zakreślenie terminu do składania wszelkich wniosków dowodowych jako spóźniony i zmierzający do przedłużenia

postępowania. Podkreślić należy, że pełnomocnik powoda będący profesjonalistą nie zdołał przedstawić jakichkolwiek argumentów uzasadniających określenie mu dodatkowego terminu na powołanie dowodów w sprawie, a ponadto nie sprecyzował okoliczności, na które ewentualne wnioski dowodowe miały być przez niego zgłaszane.

Sąd oddalił także wniosek pełnomocnika powoda o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze powódki B. Ż. (2) z uwagi na współuczestnictwo konieczne po stronie powodowej.

B. Ż. (2) nie była współinicjatorką niniejszego sporu sądowego, albowiem ani nie została oznaczona w pozwie jako powódka, ani też nie podpisała tegoż pisma wszczynającego postępowanie w sprawie. Domniemywać tylko należy, iż decyzja w przedmiocie przystąpienia przez nią do sporu z pozwanym, zainicjowanego przez jej małżonka, była następstwem analizy treści wpisu w dziale II księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...), z którego wynika, iż stanowi ona przedmiot własności obojga małżonków w udziałach po 1/2 części na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej. Jest niewątpliwym, iż współuczestnictwo małżonków Ż. w sprawie niniejszej, nie ma charakteru koniecznego, stąd wniesienie pozwu jedynie przez W. Ż., nie stwarzało podstawy do uruchomienia procedury określonej w art. 195 k.p.c., mającej na celu zapewnienie prawidłowej reprezentacji strony powodowej, poprzez zawiadomienie B. Ż. (2) o toczącym się procesie.

Powyższa uwaga została poczyniona w kontekście poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy w postanowieniu wydanym w dniu 19 września 1974 r. II CZ 172/74, OSNC 1975/12/173, w myśl którego, osobie pozostającej poza procesem nie przysługuje prawo wstąpienia z wnioskiem o dopuszczenie jej do udziału w sprawie w charakterze powoda na podstawie art. 196 § 2 k.p.c. Jeżeli łączny udział takiej osoby ze wskazanym w sprawie powodem jest konieczny, to możliwość działania z urzędu przez Sąd przewidziana w art. 195 § 1 k.p.c. nie oznacza, iż osoba taka nie może sama zgłosić inicjatywy przystąpienia do procesu.

Ten kierunek orzecznictwa z zakresie dopuszczalności samorzutnego wstąpienia do sprawy na podstawie art. 196 k.p.c. SN potwierdził w wyroku z dnia 11 marca 2005 r. II CK 487/2004, LEX nr 60341

Mając na uwadze zaprezentowane wyżej poglądy orzecznictwa, zważyć należy, iż w okolicznościach wykluczenia w niniejszej sprawie współuczestnictwa koniecznego po stronie powodowej, nie sposób zaaprobować dopuszczalności samorzutnego wstąpienia B. Ż. (2) do niniejszego procesu już po doręczeniu pozwanej odpisu pozwu - w trybie innym, niż przewidziany w art. 195 § 2 k.p.c. Dlatego też czynność, polegającą na samorzutnym zgłoszeniu jej udziału przez wspólnego pełnomocnika małżonków Ż., połączonego z odpowiednią „modyfikacją” żądania pozwu, poprzez „dodanie” osoby zgłaszającej swój udział w sprawie do osoby, która wniosła i podpisała pozew, należy uznać za niedopuszczalną.

W niniejszej sprawie istniała wprawdzie możliwość zaangażowania B. Ż. (2), ale jedynie na wniosek powoda przy wykorzystaniu instytucji określonej w art. 196 k.p.c. Oczywiście zainteresowana mogła też wystąpić z odrębnym powództwem i ewentualnie doprowadzić do połączenia obu spraw w celu ich łącznego rozpoznania, tudzież rozstrzygnięcia w trybie art. 219 k.p.c.

O kosztach procesu Sąd orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu na podstawie art. 98 kpc w zw. z § pkt 4 rozporządzenia MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. (Dz.U.2013.490 j.t.)

Sąd zwrócić powodowi ze Skarbu Państwa kwotę 561,89 złotych tytułem nadpłaconych wydatków w sprawie bazując na podstawie art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2014.1025 j.t.).

SSR Małgorzata Hajduczenia